

Kulttuuri 2013

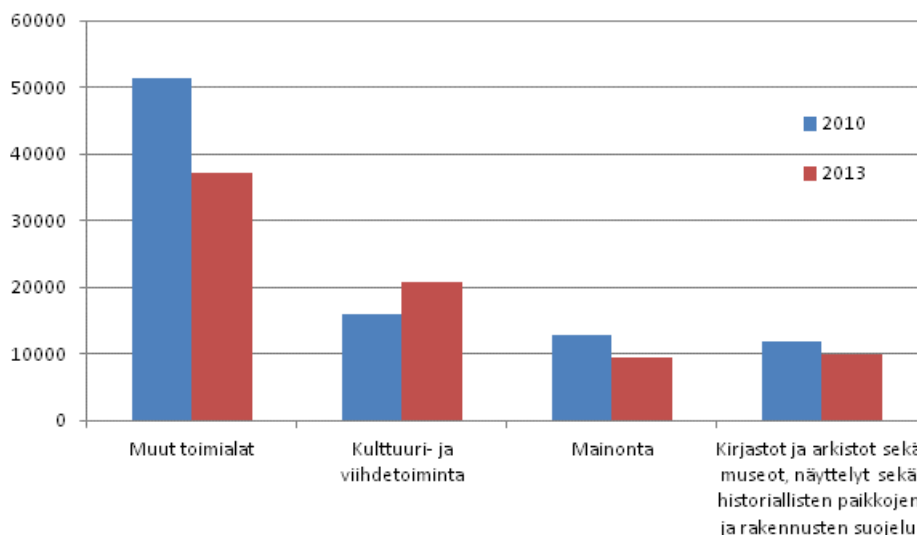
Kulttuurityövoima Suomessa

Kulttuuritoimialojen työllisyys heikkeni vuodesta 2010 vaikka taiteellisen ja kirjallisen toiminnan työllisyys koheni

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan kulttuuritoimialoilla työllisyys on heikentynyt vuodesta 2010 vuoden 2013 loppuun noin kymmenen prosenttia. Toimialat työllistivät vuonna 2013 112 000 henkilöä kun vuonna 2010 työllisiä oli noin 124 480. Poikkeuksena on kulttuuri- ja viihdetoiminta, jonka työllisyys parani vuodesta 2010 lähes 30 prosenttia ja ylitti 20 000 työllistä vuonna 2013. Sen sijaan mainonnan työllisyys heikkeni yli 25 prosenttia vuodesta 2010 vuoteen 2013.

Kolmen vuoden ajanjaksolla vuodesta 2011 vuoden 2013 loppuun kulttuuritoimialojen työllisyys heikkeni noin kahdeksan prosenttia.

Työllinen työvoima kulttuuritoimialoilla 2010–2013

Korjattu 29.9.2014. Kuvion otsikon vuosilukua korjattu Oli ennen 2011–2013.

Kirjastojen, arkistojen museoiden sekä näyttelyjen ja historiallisten paikkojen ja rakennusten suojelun toimialoilla työllisyys heikkeni vuodesta 2010 vuoteen 2013 lähes 17 prosenttia, kustantamisen noin 15 prosenttia ja muiden kulttuuritoimialojen yli 27 prosenttia.

Vuodesta 2012 kulttuuritoimialojen työllisyys on heikentynyt noin viisi prosenttia. Erityisen selvästi työllisyys on vuodessa heikentynyt kirjastoissa, arkistoissa näyttelyissä sekä historiallisten paikkojen ja rakennusten suojelussa. Vuonna 2012 nämä toimialat työllistivät yli 13 100 henkilöä mutta vuonna 2013 enää vajaat 10 000.

Työvoimatutkimuksessa työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetua vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Työlliset voivat olla palkansaaajia, yrittäjiä tai samassa kotitaloudessa asuvan perheenjäsenen yrityksessä palkatta työskenteleviä. Tutkimuksessa käytetyt käsitteet ja määritelmät noudattavat YK:n kansainvälisen työjärjestön ILO:n suosituksia ja Euroopan unionin tilastotoimen asetuksia. Työvoimatutkimuksen nykyinen tietosisältö perustuu pääosin Euroopan unionin työvoimatutkimuksia koskeviin asetuksiin (577/98, 2257/2003 ja 430/2005). Euroopan unionin työvoimatutkimuksesta löytyy tarkempi kuvaus osoitteesta:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_lfs/introduction .

Sisällys

1. Kulttuuritoimialoilla päätyössä toimivat työvoimatutkimuksen mukaan.....	4
2. Kulttuuriammateissa päätyössä toimivat työssäkäyntitutkimuksen mukaan	5
3. Kulttuurin rajaus aineistoista.....	6
4. Aineisto ja luokitukset.....	7

Taulukot

Taulukko 1. Työlliset kulttuuritoimialoilla työvoimatutkimuksen mukaan 2010 - 2013.....	4
---	---

Taulukot

Liitetaulukko 1. Kulttuuritoimialat vuoden 2008 toimialaluokituksen mukaan.....	8
Liitetaulukko 2. Kulttuuriammatit vuoden 2010 ammattiluokituksen mukaan	9

Kuviot

Kuviot

Liitekuvio 1. Työlliset kulttuuriammateissa koulutusasteen mukaan 2011.....	10
Liitekuvio 2. Työlliset kulttuuriammateissa työnantajasektorin mukaan 2011.....	10
Laatuseloste: Kulttuuritilasto 2013, kulttuurityövoima Suomessa.....	11

1. Kulttuuritoimialoilla päätyössä toimivat työvoimatutkimuksen mukaan

Työvoimatutkimus on haastatteluun perustuva otostutkimus, ja siihen liittyy jonkin verran menetelmästä aiheutuvaa harhaa. Kulttuuri koostuu toimialoiltaan ja ammattiryhmiltään melko pieniin ryhmiin ja siksi tässä tutkimuksessa esitetään erikseen tuloksia vain silloin, kun ryhmän koko on noin 10 000. Tällöin tuloksen virhemarginaali on noin neljä prosenttia.

Kulttuuritoimialoilla työllisyys on vuodesta 2010 vuoteen 2013 heikentynyt yli 10 prosenttia ja päätyössä toimivien työllisten lukumäärä oli vuonna 2013 noin 111 900 (Taulukko 1.).

Taulukko 1. Työlliset kulttuuritoimialoilla työvoimatutkimuksen mukaan 2010 - 2013

TOL2008	2010	2011	2012	2013
Kustantaminen	16 611	17 167	17 238	14 109
Mainonta	12 738	10 431	10 414	9 482
Kirjastot ja arkistot sekä museot, näyttelyt sekä historiallisten paikkojen ja rakennusten suojelu	11 966	13 983	13 199	9 947
Kulttuuri- ja viihdetoiminta	16 053	19 245	18 659	20 810
Muut toimialat	51 375	42 151	40 058	37 207
Yhteensä	124 483	121 581	117 867	111 912
Lähde: Kulttuuritilasto 2013, Tilastokeskus				

Kulttuuri- ja viihdetoiminta puolestaan lisääntyi voimakkaasti vuodesta 2010 ja työllisiä näillä toimialoilla oli vuoden 2013 lopussa jo noin 20 800. Vuodesta 2012 vuoteen 2013 työllisyys parani yli 11 prosenttia.

Muiden kulttuuritoimialojen työllisyys heikkeni vuodesta 2010 vuoteen 2013 yli 27 prosenttia 51 000:sta työllisestä vuonna 2010 noin 37 000:een vuonna 2013.

2. Kulttuuriammateissa päätyössä toimivat työssäkäyntitutkimuksen mukaan

Työssäkäyntitilasto on vuositilasto, joka tuottaa alueittaista tietoa väestön taloudellisesta toiminnasta ja työssäkäynnistä. Tilaston henkilöperusjoukon muodostaa maassa vuoden viimeisenä päivänä vakinaisesti asuva väestö. Työssäkäyntitilasto perustuu rekisteritietoihin ja sisältää tiedot työnantajan vakuuttamista työsuhteista, joiden pohjalta työllisyys ja työttömyys päätellään.

Työssäkäyntitutkimuksen mukainen työllisten lukumäärä eroaa työvoimatutkimuksen luvuista tarkastelunäkökulmansa vuoksi. Sen etuna on, että se on väestöllisesti kattava ja myös yksityiskohtaista tietoa voidaan antaa. Sen haittana on sen kokoamisen työläys mistä johtuen tulokset eivät ole yhtä ajantasaisia kuin työvoimatutkimuksen.

Tässä selvityksessä tarkempia tietoja on tarkasteltu sukupuolen, työnantajasektorin ja koulutustason suhteen ja pääpaino on yksittäisten ammattien työllisyyden kehityksessä.

Työssäkäyntitilaston mukaan kulttuuriammateissa toimi vuoden 2011 lopussa noin 86 000 työllistä. Kasvua edellisvuoteen oli noin 2,8 prosenttia.

Taideammateissa ja kirjailijoina toimi vuonna 2011 noin 11 300 henkilöä. Näissä ammateissa työllisten lukumäärä kasvoi vuodesta 2010 yli 1 700 henkilöllä.

Kulttuuriammateissa toimivista 33 prosentilla on keskiasteen koulutus, 14 prosentilla alimman korkea-asteen koulutus, 22 prosentilla alemman korkeakouluasteen koulutus ja 28 ylemmän korkeakouluasteen koulutus. Tutkijakoulutus oli yli prosentilla kulttuuriammateissa toimivista (Liitekuvio 1).

Työnantajasektoreista yksityisellä sektorilla työskenteli noin 60 prosenttia kaikista työllisistä. Seuraavaksi eniten, yli 15 prosenttia työllistyy kuntasektorilla. (Liitekuvio 2).

3. Kulttuurin raja- aus aineistoista

Kulttuuritoimialat ovat toimialaluokituksen 2008 toimialat, jotka ilmenevät liitetaulukosta 1.

Kulttuuriammatit ovat ammattiluokituksen 2010 ammatit, jotka ilmenevät liitetaulukosta 2.

4. Aineisto ja luokitukset

Työvoimatutkimus (Labour Force Survey) kerää tilastotietoja 15–74-vuotiaan väestön työhön osallistumisesta, työllisyydestä ja työttömyydestä sekä työvoiman ulkopuolisten toiminnasta. Työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa satunnaisesti poimittuun otokseen. Kuukausittainen otos on noin 12 000 henkeä ja tiedot kerätään tietokoneavusteisilla puhelinhaastatteluilla. Vastaajien antamien tietojen pohjalta luodaan kuva koko 15–74-vuotiaan väestön toiminnasta. Työvoimatutkimuksen yhteydessä tehdään myös ns. "ad hoc moduli", jonka aihe vaihtelee vuosittain.

Työvoimatutkimus tuottaa kuukausittaisia, neljännesvuosittaisia ja vuosittaisia tietoja mm. työllisyydestä, työttömyydestä, erilaisista työsuhteista, työajoista sekä työpanoksesta. Myös työvoiman ulkopuolisen väestön toiminta selvitetään. Tiedot ovat saatavissa sukupuolen, koulutuksen, iän ja alueen mukaan. Lisäksi työvoimatutkimus sisältää vuosittain raportoitavia tietoja kotitalouksien työssäkäynnistä. Pääosa kerättävistä tiedoista on EU:n asetuksen edellyttämiä tietoja. Perusaineisto on salassa pidettävää.

Työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa satunnaisesti poimittuun otokseen. Otoksen koko on n. 12 000 henkeä kuukaudessa. Tiedot kerätään tietokoneavusteisen puhelinhaastattelun avulla. Samaa vastaajaa haastatellaan kaikkiaan viisi kertaa. Kuukausi-, neljännesvuosi- ja vuositietoja on olemassa vuodesta 1959 lähtien. Kansainvälisen työjärjestön ILO:n määritelmien mukaiset yhtenäiset aikasarjat vuodesta 1989 lähtien.

Työssäkäyntitilasto on vuositilasto, joka tuottaa alueittaista tietoa väestön taloudellisesta toiminnasta ja työssäkäynnistä. Tilaston henkilöperusjoukon muodostaa maassa vuoden viimeisenä päivänä vakinaisesti asuva väestö. Tiedot perustuvat pääasiassa hallinnollisiin rekistereihin ja tilastollisiin aineistoihin. Työssäkäyntitilaston yksikkökohtaiset tiedot ovat tilastolain mukaan salassa pidettäviä. Tietoja voidaan tuottaa kaikilla kunta- ja koordinaattipohjaisilla aluejaoilla sekä postinumeroalueittain.

Tuotettavia tietoja ovat muun muassa väestön pääasiallinen toiminta, elinkeinonjakauma, ammattiasema, työpaikkojen lukumäärä, työpaikan sijainti, väestön ja työvoiman koulutus- ja tulotiedot.

Tilasto tuotetaan vuosittain. Tilaston viiteajankohta on vuoden viimeinen viikko, mutta tilasto sisältää myös kertymätietoja tilastovuoden ajalta (esim. tulotiedot, työ- ja työttömyyskuukaudet).

Työssäkäyntitilastot tehdään kaikilla kuntajaotukseen perustuvilla aluejaoilla kuten koko maa, lääni, maakunta, seutukunta ja kunta. Tietoja voidaan tuottaa myös postinumeroalueittain sekä karttakoordinaattipohjaisilla aluejaoilla esim. kuntien osa-alueuokituksella. Alueuokitusten lisäksi tilastossa käytetään muun muassa toimiala-, sektori-, ammatti-, koulutus- ja sosioekonomisen aseman luokitusta.

Tilasto perustuu noin 40 hallinnolliseen ja tilastolliseen aineistoon. Tärkeimmät tietolähteet ovat Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä, Verohallinnon rekisterit, Eläketurvakeskuksen, Valtiokonttorin ja Kuntien eläkevakuutuksen työsuhteaineistot, Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri, Kansaneläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen rekisterit eläkkeensaajista, työministeriön työnhakijarekisteri, Tilastokeskuksen tutkintorekisteri, Tilastokeskuksen opiskelijarekisteri sekä Pääesikunnan varusmiesrekisteri. Lisäksi tehdään lomaketiedusteluja monitoimipaikkaisille yrityksille ja kuntien jäsenyhteisöille.

Ennakkotiedot valmistuvat noin 12 kuukautta viiteajankohdan jälkeen. Lopullisista tiedoista väestön pääasiallinen toiminta ja ammattiasema valmistuvat noin 18 kuukautta ja loput tiedot 22 kuukautta viiteajankohdasta. Tietoja on tuotettu vuodesta 1987 lähtien.

Työvoimatutkimuksen tuloksiin sisältyy otantatutkimuksesta aiheutuvaa harhaa joka on sitä suurempi, mitä pienemmästä ammattiryhmästä on kyse. Kulttuuriammateissa toimivia onkin tässä tarkastelussa yhdistelty ryhmiksi, joiden koko on noin 10 000 henkilöä. Tällöin estimaatin keskivirhe on noin 4 prosenttia.

Taulukot

Liitetaulukko 1. Kulttuuritoimialat vuoden 2008 toimialaluokituksen mukaan

Toimiala	Koodi
Sanomalehtien painaminen	18 110
Muu painaminen	18 120
Painamista ja julkaisemista edeltävät palvelut	18 130
Sideonta ja siihen liittyvät palvelut	18 140
Viihde-elektroniiikan valmistus	26 400
Soitinten valmistus	3 220
Pelien ja leikkikalujen valmistus	3 240
Viihde-elektroniiikan tukkukauppa	46 432
Valokuvausvälineiden ja tarvikkeiden tukkukauppa	46 433
Paperi- ja toimistotarvikkeiden tukkukauppa	46 491
Kirjatukkukauppa	46 492
Lelujen ja pelien tukkukauppa	46 496
Viihde-elektroniiikan vähittäiskauppa	4 743
Valokuvausalan vähittäiskauppa	47 782
Soittimien ja musiikkitarvikkeiden tukkukauppa	47 593
Kirjojen vähittäiskauppa	47 610
Paperi- ja toimistotarvikkeiden vähittäiskauppa	47 621
Pelien ja leikkikalujen vähittäiskauppa	4 765
Taideliikkeet	47 781
Antiikkiliikkeet	47 791
Antikvariaattikauppa	47 792
Kirjojen, musiikki- ja video-tallenteiden postimyynti ja verkkokauppa	47 911
Kirjojen kustantaminen	58 141
Sanomalehtien kustantaminen	58 130
Paikallislehtien ja harvemmin ilmestyvien sanomalehtien kustantaminen	58 141
Aikakauslehtien kustantaminen	58 142
Tietokonepelien kustantaminen	58 210
Elokuvien tuotanto	59 110
Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien jälkituotanto	59 120
Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien levitys	59 130
Elokuvien esittäminen	59 140
Äänitysstudiot, äänitteiden ja musiikin kustantaminen	59 200
Radio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen	60 100
Televisio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen	60 201
Maksulliset tv-kanavat	60 202
Uutistoimistot	63 910
Arkkitehtipalvelut	71 110
Mainostoimistot	73 111
Suora- ja ulkomainonta	73 112
Muu mainospalvelu	73 119
Mainostilan vuokraus ja myynti	73 120
Graafinen muotoilu	74 101
Sisustussuunnittelu	74 102
Teollinen muotoilu	74 109
Valokuvaamot ja muu kuvaustoiminta	74 201

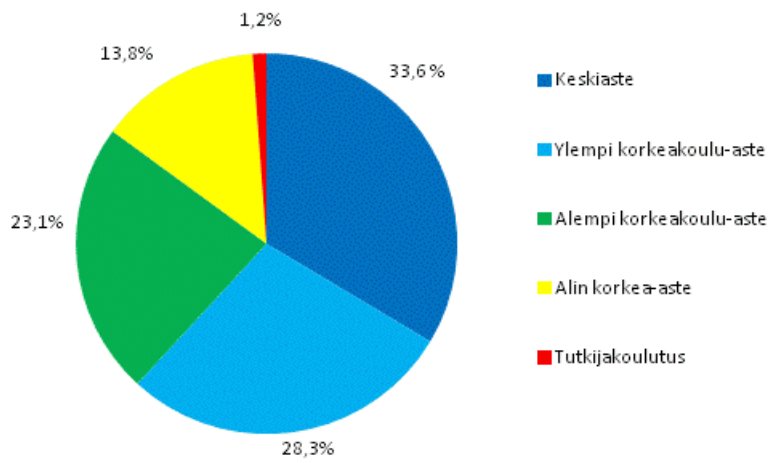
Toimiala	Koodi
Valokuvien kehittäminen	74 202
Kääntäminen ja tulkkaus	74 300
Ohjelmatoimistot ja manageripalvelut	74 901
Messujen ja kongressien järjestäminen	82 300
Esittävät taiteet	90 010
Esittäviä taiteita palveleva toiminta	90 020
Taiteellinen luominen	90 030
Taideelaitosten toiminta	90 040
Kirjastojen ja arkistojen toiminta	91 010
Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	92 000
Huvi- ja teemapuistojen toiminta	93 210
Muulla luokittelematon huvi- ja virkistystoiminta	93 299

Liitetaulukko 2. Kulttuuriammatit vuoden 2010 ammattiluokituksen mukaan

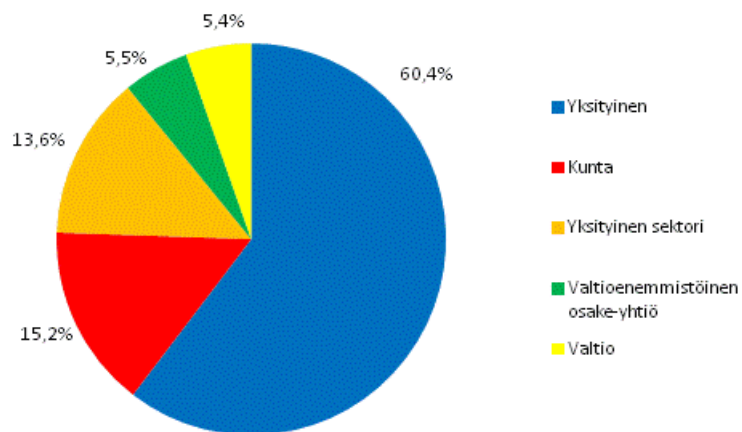
Ammatti	Koodi
Mainos- ja tiedotusjohtajat	1 222
Talonrakennuksen arkkitehdit	2 161
Maisema-arkkitehdit	2 162
Tuote- ja vaatesuunnittelijat	2 163
Yhdyskunta- ja liikennesuunnittelijat	2 164
Graafiset ja multim mediasuunnittelijat	2 166
Muut musiikin opettajat	2 354
Muut taideaineiden opettajat	2 355
Mainonnan ja markkinoinnin erityisasiantuntijat	2 431
Tiedottajat	2 432
Arkistonhoitajat	26 211
Museoalan erityisasiantuntijat	26 212
Kirjastonhoitajat, informaattikot ym.	2 622
Kirjailijat ym.	2 641
Toimittajat	2 642
Toimituspäälliköt ja -sihteerit, ohjelmapäälliköt	26 421
Lehtien yms. toimittajat	26 422
Radio- ja tv-toimittajat	26 423
Kääntäjät, tulkit ja muut kielitieteilijät	2 643
Taiteilijat	265
Muut liike-elämän asiantuntijat	3 339
Valokuvaajat	3 431
Sisustussuunnittelijat ym.	3 432
Gallerioiden, museoiden ja kirjastojen tekniset työntekijät	3 433
Muut taide- ja kulttuurialan asiantuntijat	3 435
Matkatoimistovirkailijat	4 221
Kirjastotyöntekijät	4 411
Arkistotyöntekijät	4 415
Matkaoppaat	5 113
Käsityötuotteiden valmistajat ja hienomekaanikot	731

Kuviot

Liitekuvio 1. Työlliset kulttuuriammateissa koulutusasteen mukaan 2011

Liitekuvio 2. Työlliset kulttuuriammateissa työnantajasektorin mukaan 2011

Laatuseloste: Kulttuuritilasto 2013, kulttuurityövoima Suomessa

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1. Työvoimatutkimus ja sen käyttötarkoitus

Työvoimatutkimus (Labour Force Survey) kerää tilastotietoja 15–74-vuotiaan väestön työhön osallistumisesta, työllisyydestä ja työttömyydestä sekä työvoiman ulkopuolisten toiminnasta. Työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa satunnaisesti poimittuun otokseen. Kuukausittainen otos on noin 12 000 henkeä ja tiedot kerätään tietokoneavusteisilla puhelinhaastatteluilla. Vastaajien antamien tietojen pohjalta luodaan kuva koko 15–74-vuotiaan väestön toiminnasta. Työvoimatutkimuksen yhteydessä tehdään myös ns. "ad hoc moduli", jonka aihe vaihtelee vuosittain.

Työvoimatutkimus tuottaa kuukausittaisia, neljännesvuosittaisia ja vuosittaisia tietoja mm. työllisyydestä, työttömyydestä, erilaisista työsuhteista, työajoista sekä työpanoksesta. Pääosa kerättävistä tiedoista on EU:n asetuksen edellyttämiä tietoja. Tiedot ovat käytettävissä noin 3–4 viikon kuluttua viiteajankohdasta. Perusaineisto on salassa pidettävää.

1.2. Työvoimatutkimuksen käsitteet, luokitukset ja aineistot

Kulttuurityövoimajulkaisussa tarkastellaan kulttuuritoimialojen ja ammattien työllisyyttä ja sen kehitystä. Toimialaluokitus on vuoden 2008 ja ammattiluokitus vuoden 2010 luokitus. Ohessa kulttuurityövoimajulkaisussa käytettyjen käsitteiden määritelmät.

Ammatti: Ammattitieto perustuu työvoimatutkimuksessa haastateltavan omaan ilmoitukseen. Työllisen ammatti määritellään päätyön ammatin mukaan. Työttömän ammatti määräytyy työttömyyttä edeltäneen tilanteen mukaan. Työvoimatutkimuksessa ammatti luokitellaan Tilastokeskuksessa käytössä olevien ammattiluokitusten mukaan.

Päätyö: Päätyö on työllisen ainoa tai pääasiallinen ansiotyö. Jos työpaikkoja on useita, päätyö on yleensä se, johon käytetään eniten aikaa tai josta ansiotulot ovat suurimmat. Pää- ja sivutyön määrittely perustuu vastaajan omaan ilmoitukseen.

Toimiala: Työllisten pää- ja sivutyölle määritellään toimiala työnantajan toimipaikan tai oman yrityksen toimialan mukaan. Toimialan määrittelyssä käytetään Tilastokeskuksen toimialaluokitusta.

Työllinen: Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisesti vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Tutkimusviikolla työstä pois ollut henkilö lasketaan työlliseksi, jos poissaolon syy on äitiys- tai isyysvapaa tai oma sairaus tai jos poissaolo on kestänyt alle 3 kuukautta. Työlliset voivat olla palkansaajia, yrittäjiä tai samassa kotitaloudessa asuvan perheenjäsenen yrityksessä palkatta työskenteleviä.

1.3. Työssäkäyntitilasto ja sen käyttötarkoitus

Työssäkäyntitilasto on vuositilasto, joka tuottaa alueittaista tietoa väestön taloudellisesta toiminnasta ja työssäkäynnistä. Tilaston henkilöperusjoukon muodostaa maassa vuoden viimeisenä päivänä vakinaisesti asuva väestö. Tiedot perustuvat pääasiassa hallinnollisiin rekistereihin ja tilastollisiin aineistoihin. Työssäkäyntitilaston yksikkökohtaiset tiedot ovat tilastolain mukaan salassa pidettäviä. Tietoja voidaan tuottaa kaikilla kunta- ja koordinaattipohjaisilla aluejaoilla sekä postinumeroalueittain.

Tuotettavia tietoja ovat muun muassa väestön pääasiallinen toiminta, elinkeinonjakauma, ammattiasema, työpaikkojen lukumäärä, työpaikan sijainti, väestön ja työvoiman koulutus- ja tulotiedot.

Tilaston viiteajankohta on vuoden viimeinen viikko, mutta tilasto sisältää myös kertymätietoja tilastovuoden ajalta (esim. tulotiedot, työ- ja työttömyyskuukaudet).

Alueluokitusten lisäksi tilastossa käytetään muun muassa toimiala-, sektori-, ammatti-, koulutus- ja sosioekonomisen aseman luokitusta.

Tilasto tuotetaan vuosittain. Tiedot kuvaavat vuoden viimeisen päivän tilannetta. Lopullisista tiedoista väestön pääasiallinen toiminta ja ammattiasema valmistuvat noin 18 kuukautta ja loput tiedot 22 kuukautta viiteajankohdasta.

Ammatti: Ammatilla tarkoitetaan sitä toimintaa tai työtä, jota henkilö tekee tuloa saadakseen. Työssäkäyntitilastossa käytetään vuoden 2010 ammattiluokitusta. Ammattiluokitukset perustuvat kansainväliseen, ISCO 88 -ammattiluokitukseen (International Standard Classification of Occupations), joka on kehitetty EU:n tarpeisiin. Ammattiluokitus on hierarkkinen ja sen tarkin taso on viisinumeroinen.

Koulutus: Tässä koulutuksella tarkoitetaan tutkintoon johtavaa koulutusta. Tutkintoon johtavalla (tutkintotavoitteisella) koulutuksella tarkoitetaan peruskoulun koko oppimäärään (peruskoulun päättötodistukseen), lukiokoulutuksen koko oppimäärään (ylioppilastutkintoon), International Baccalaureate-tutkintoon, Reifeprüfung-tutkintoon, European Baccalaureate-tutkintoon, gymnasieexamen-tutkintoon, ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon, ammattikorkeakoulututkintoon, ylempään ammattikorkeakoulututkintoon tai yliopistokoulutuksen tutkintoon johtavaa koulutusta. Tutkintoon johtavaa koulutusta luokitellaan koulutusluokituksella. Mikäli henkilö on suorittanut tutkinnon ulkomailla eikä sitä ole ilmoitettu koulutusrekisteriin, ei henkilön tutkinto näy työssäkäyntitilastossa.

Koulutusaste: Suoritetun tutkinnon perusteella luokitellaan tutkinnot koulutusasteen mukaisesti. Koulutusasteet ovat keskiaste, alin korkea-aste, alempi ja ylempi korkeakouluaste ja tutkijakoulutus.

Työnantajasektori: Työpaikan yrityksen työnantajasektori. Sektorit ovat yksityinen, valtio, kunta, valtioenemmistöinen osakeyhtiö, yrittäjä sekä tuntematon.

2. Tilaston menetelmäkuvaus

2.1. Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimus (Labour Force Survey) kerää tilastotietoja 15-74-vuotiaan väestön työllisyydestä, työttömyydestä, erilaisista työsuhteista ja työajoista sekä työvoiman ulkopuolisen väestön toiminnasta ja kotitalouksien työssäkäynnistä. Pääosa kerättävistä tiedoista on EU:n asetuksen edellyttämiä tietoja.

Työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa satunnaisesti poimittuun otokseen. Tiedot kerätään tietokoneavusteisilla puhelinhaastatteluilta, ja kuukausittainen otos on noin 12 000 henkeä. Samaa vastaajaa haastatellaan kaikkiaan viisi kertaa. Vastajien antamien tietojen pohjalta luodaan kuva koko 15-74-vuotiaan väestön toiminnasta.

Peruste: Tilastolaki 280/2004. Tietojen antaminen työvoimatutkimukseen on vapaaehtoista. Tilastolaki velvoittaa Tilastokeskuksen käsittelemään annetut tiedot luottamuksellisina.

Työvoimatutkimuksen tietosisältöä ja tiedonkeruumallia on uudistettu vuoden 2008 alusta työvoimatutkimusta säätelevän EU-asetuksen mukaiseksi. Tässä yhteydessä tietosisältö laajeni ja joidenkin käsitteiden määritelmät tarkentuivat.

Tiedot tuotetaan kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Tiedot ovat käytettävissä noin 3–4 viikon kuluttua viiteajankohdasta. Aineistosta toimitetaan myös EU:lle neljännesvuosittain asetuksen mukainen tiedosto, josta EU laatii jäsenmaita koskevia vertailukelpoisia tilastoja.

2.2. Työssäkäyntitilasto

Työssäkäyntitilasto on vuositilasto, joka tuottaa alueittaista tietoa väestön taloudellisesta toiminnasta ja työssäkäynnistä. Tilaston henkilöperusjoukon muodostaa maassa vuoden viimeisenä päivänä vakinaisesti asuva väestö. Tiedot perustuvat pääasiassa hallinnollisiin rekistereihin ja tilastollisiin aineistoihin. Työssäkäyntitilaston yksikkökohtaiset tiedot ovat tilastolain mukaan salassa pidettäviä. Tietoja voidaan tuottaa kaikilla kunta- ja koordinaattipohjaisilla aluejaoilla sekä postinumeroalueittain.

Tuotettavia tietoja ovat muun muassa väestön pääasiallinen toiminta, elinkeinonjakauma, ammattiasema, työpaikkojen lukumäärä, työpaikan sijainti, väestön ja työvoiman koulutus- ja tulotiedot.

Tilaston viiteajankohta on vuoden viimeinen viikko, mutta tilasto sisältää myös kertymätietoja tilastovuoden ajalta (esim. tulotiedot, työ- ja työttömyyskuukaudet).

Alueluokitusten lisäksi tilastossa käytetään muun muassa toimiala-, sektori-, ammatti-, koulutus- ja sosioekonomisen aseman luokitusta.

Tilasto perustuu noin 40 hallinnolliseen ja tilastolliseen aineistoon. Tärkeimmät tietolähteet ovat: Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä, verohallinnon rekisterit, Eläketurvakeskuksen, Valtiokonttorin ja Kuntien eläkevakuutuksen työsuhteaineistot, Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri, Kansaneläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen rekisterit eläkkeensaajista, työministeriön työnhakijarekisteri, Tilastokeskuksen tutkintorekisteri, Tilastokeskuksen opiskelijarekisteri, Pääesikunnan varusmiesrekisteri. Lisäksi tehdään lomaketiedusteluja monitoimipaikkaisille yrityksille ja kuntien jäsenyhteisöille.

Tilasto tuotetaan vuosittain. Tiedot kuvaavat vuoden viimeisen päivän tilannetta. Ennakkotiedot valmistuvat noin 12 kuukautta viiteajankohdan jälkeen. Lopullisista tiedoista väestön pääasiallinen toiminta ja ammattiasema valmistuvat noin 18 kuukautta ja loput tiedot 22 kuukautta viiteajankohdasta.

Tietoja on tuotettu vuodesta 1987 lähtien. Vuosittaiset työssäkäyntitilastot on yhdistetty pitkittäistiedostoksi, joka kattaa vuodet 1987 - 2001. Tässä tiedostossa ovat mukana kaikki henkilöt, jotka ovat asuneet maassa ainakin yhtenä tilastoajankohtana.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

3.1. Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimuksen lukujen luotettavuuteen vaikuttavat vastauskato (ks. edellä), mittausvirheet sekä otannasta aiheutuva satunnaisvaihtelu.

Mittausvirheitä syntyy muun muassa siitä, että kysymykset voidaan ymmärtää ja tulkita eri tavoilla, vastaaja ei muista tai ei halua kertoa joitain tietoja tai vastausten kirjaamisessa tapahtuu virheitä. Mittausvirheitä pyritään vähentämään kehittämällä ja testaamalla haastattelukysymyksiä, haastatteluohjeita, käyttöliittymää sekä kouluttamalla haastattelijoita.

Otannasta aiheutuvalla satunnaisvaihtelulla tarkoitetaan sitä, että eri otoksista lasketut luvut poikkeaisivat jonkin verran toisistaan. Arvioitaessa karkeasti otannasta aiheutuvan satunnaisvaihtelun suuruutta erilaisissa tilanteissa on pääperiaatteena, että lukuihin sisältyy sitä vähemmän otannasta aiheutuvaa epävarmuutta, 1) mitä suuremman otoksen pohjalta luvut on laskettu ja 2) mitä suurempaa väestöryhmää luvut kuvaavat. Esimerkiksi neljännesvuotta koskevat luvut ovat tarkempia kuin samaa asiaa koskevat kuukausiluvut, koska neljännesvuositiedot on saatu haastattelemalla kolminkertainen määrä henkilöitä verrattuna kuukausitietoihin. Koko vuotta koskevat luvut ovat kaikkein tarkimpia. Jälkimmäinen periaate tarkoittaa sitä, että samankokoisella otoksella saadut työllisten ja työttömien lukumääriä koskevat luvut eli estimaatit ovat sitä tarkempia, mitä suurempaa osaryhmää ne koskevat. Tarkasteltavan osaryhmän pienentyessä otannasta aiheutuvan satunnaisvaihtelun osuus kasvaa. Tämän vuoksi esimerkiksi työttömien lukumäärät eri ikäryhmissä tai eri alueilla eivät ole yhtä luotettavia kuin kaikkien työttömien lukumäärä.

Otannasta aiheutuvaa epätarkkuutta arvioidaan estimaatin keskivirheen avulla. Keskivirheen suuruuteen vaikuttavat sekä otoksen koko että tarkastelun kohteena olevan ominaisuuden vaihtelu eli muuttujan varianssi. Keskivirheen avulla voidaan laskea estimaatin luottamusväli, jolla haettu perusjoukon arvo sijaitsee tietyllä todennäköisyydellä. Työvoimatutkimuksessa käytetty 95 prosentin luottamusväli on väli, jolla kiinnostuksen kohteena olevan ominaisuuden todellinen arvo sijaitsee 95 prosentin todennäköisyydellä. Esimerkiksi tammikuun 2011 työttömien määrän 95 prosentin luottamusväli on 215 000 ± 17 000 eli 198 000–232 000. Estimaattiin lisättävä ja siitä vähennettävä osa, tässä 17 000, saadaan kertomalla estimaatin keskivirhe, tässä 8 500 henkeä, 95 prosentin luottamusvälin kertoimella 1,96.

Esimerkiksi jos vuositasolla työllisiä on 50 000, on vuosiestimaatin suhteellinen keskivirhe 2,6 prosenttia eli 1300 henkeä. Vastaavasti jos vuositasolla työllisiä on 10 000, on vuosiestimaatin suhteellinen keskivirhe 4 prosenttia ja keskivirhe 400.

3.2. Työssäkäyntitilasto

Vuoden 1980 väestölaskennassa tehtiin vertailututkimus 20 kunnan osalta ja vuoden 1985 väestölaskennan yhteydessä kaikkien kuntien osalta. Tutkimuksessa verrattiin rekisteripohjaisesti määriteltyä tietoa väestön pääasiallisesta toiminnasta ja ammattiasemasta lomakkeella kerättyyn tietoon. Erot rekisteripohjaisesti ja

lomakepohjaisesti tuotettujen tietojen osalta todettiin niin pieniksi, että päätös rekisteripohjaiseen tilastotuotantoon siirtymisestä voitiin tehdä.

Ensimmäisen kokonaan rekisteripohjaisen väestölaskennan yhteydessä vuonna 1990 tehtiin laaja luotettavuustutkimus. Näitä rekisteritilastoja verrattiin otospohjaisen lomaketiedustelun antamiin tietoihin. Otos käsitti noin 2 prosenttia rakennuksista, asunnoista ja henkilöistä. Luotattavuustutkimus osoitti, kuinka suurella osalla lomaketieto ja rekisteritieto poikkesivat toisistaan, mutta ei lopulta sitä kumpi tieto on oikea. Esim. usean työn tekijä ilmoittaa lomaketiedustelussa pääasialliseksi työkseen eri toimen kuin mihin rekisteripäätelyssä päädytään. Työssäkäyvä opiskelija tulee määritellyksi rekisteritiedoilla väistämättä työlliseksi, vaikka hän itse jättäisi työnsä kertomatta. Tutkimukset ovat osoittaneet, ettei rekisteripohjaisten ja lomakepohjaisten tietojen ero ole suurempi kuin kahden lomakepohjaisen tiedon välinen ero. Vertailututkimuksia on julkaistu Tilastokeskuksen sarjoissa.

Tärkeimmäksi vuosittaisen rekisteripohjaisen työssäkäyntitilaston laadunvalvontamenetelmäksi on kehittynyt vuosittainen laadunvalvonta, joka perustuu työvoimatutkimuksen käyttöön vertailuaineistona. Myös vuoden 1995 ja 2000 väestölaskennan luotettavuustutkimus perustui työvoimatutkimuksen käyttöön vertailutietona.

Työvoimatutkimuksen käyttö vertailuaineistona toimii kahdella tasolla. Toisaalta seurataan näiden kahden menetelmän tuottamien tulosten tasoa ja toisaalta seurataan, miten hyvin yksikkötasolla menetelmät tuottavat samalla tavoin luokiteltua tietoa. Yksikkötason vertailu tehdään ristiintaulukoimalla työvoimatutkimuksen otosaineiston henkilöiden saman ajankohdan rekisteripohjaiset ja haastatteluun perustuvat tiedot pääasiallisesta toiminnasta ja toimialasta keskenään. Vertailuja on tehty vuodesta 1987 lähtien, jolloin poikkeamat analysoitiin varsin tarkkaan.

Usein poikkeamat ovat selitettävissä rekisterijärjestelmän ja haastattelumenetelmän eroilla eikä aina voida yksikäsitteisesti sanoa, kumpi menetelmä tuottaa oikean tuloksen eli välttämättä haastattelemallakaan saatu tieto ei ole absoluuttisen oikea. Usein todellisuudessa on niin, että henkilö itse tai haastattelija joutuu tekemään saman päätöksen ristiriitaisen informaation tilanteessa, johon rekisterimenetelmässä on laadittu yksikäsitteinen sääntö. Rekisterimenetelmän etuna on tällöin sen loogisuus, kone tekee ratkaisun aina samalla tavalla, kun taas saman informaation omaavat kaksi henkilöä voivat päätyä eri lopputulokseen.

Koulutustason tiedossa on otettava huomioon, että mikäli henkilö on suorittanut tutkinnon toisessa maassa eikä sitä ole ilmoitettu koulutusrekisteriin, ei koulutustasoa tiedetä.

4. Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

4.1. Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimuksen tulokset julkaistaan Suomen virallisen tilaston Työmarkkinat -sarjassa. Keskeisimmät kuukausi- ja neljännesvuosi- ja vuositulokset julkistetaan määräpäivinä Internetissä työvoimatutkimuksen kotisivulla <http://tilastokeskus.fi/tyovoimatutkimus>. Kotisivun linkeistä löytyvät muun muassa tilaston kuvaus, käsitteet ja määritelmät sekä työvoimatutkimuksen maksuttomat tilastotietokantataulukot (StatFin). Tietoja on saatavissa internetin kautta myös Tilastokeskuksen maksullisesta aikasarjatielokannasta (ASTIKA). Eurostat julkaisee työvoimatutkimuksen neljännesvuosi- ja vuositietoja omilla internet-sivuillaan.

Työvoimatutkimuksen tuloksia julkaistaan kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Neljännesvuosi- ja vuositulokset ovat kuukausitulosten keskiarvoja eli ne kuvaavat tilannetta ko. tutkimusjakson ”keskimääräisellä” viikolla. Työpanosta koskevat tiedot ovat jaksojen tulosten summia. Julkaistavat tiedot ovat lopullisia. Ainoastaan kausitasoitus muuttaa hieman viimeisimpiä kausitasoitettuja kuukausituloksia. Kuukausitiedot julkaistaan noin kolmen viikon kuluttua tutkimuskuukauden päättymisestä. Neljännesvuositiedot julkaistaan samanaikaisesti kunkin vuosineljänneksen viimeisen kuukauden tietojen kanssa. Neljännesvuositiedot ovat tilastollisesti kuukausitietoja luotettavampia ja sisältävät yksityiskohtaisempia tietoja, muun muassa työllisyys- ja työpanostiedot toimialoittain sekä tarkempia alueittaisia tietoja.

4.2. Työssäkäyntitilasto

Työssäkäyntitilasto tehdään vuosittain. Työssäkäyntitilaston henkilöperusjoukko kuvaa vuoden viimeisen päivän tilannetta. Tiedot henkilön toiminnasta ja työpaikasta ovat vuoden viimeiseltä viikolta. Tilastossa on myös kertymätietoja koko vuodelta (esim. tulotiedot, työssäolo- ja työttömyyskuukaudet). Ennakkotiedot valmistuvat noin 12 kuukautta viiteajankohdan jälkeen. Lopullisista tiedoista pääasiallinen toiminta ja ammattiasema valmistuvat noin 16 kuukautta ja loput tiedot noin 22 kuukautta viiteajankohdasta.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Kulttuurityövoimaa koskevia tietoja tullaan tuottamaan vuosittain. Työvoimatutkimuksen ammatti- ja toimialaryhmiä on jouduttu yhdistämään, jotta työllisyyttä koskevan estimaatin suhteellinen keskivirhe on saatu noin 4 prosenttiin. Kokonaistasolla työllisten estimaatin suhteellinen keskivirhe on alle 2,6 prosenttia. Yksityiskohtaisempaa ammatteja koskevaa tietoa saadaan työssäkäyntitilastosta, jonka henkilöperusjoukko kuvaa koko väestön vuoden viimeisen päivän tilannetta.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

6.1. Työvoimatutkimus

Kuukausittainen työvoimatutkimus, aluksi nimellä työvoimatiedustelu, on ollut käynnissä vuodesta 1959 alkaen. Tänä aikana sen tietosisältöä, tiedonkeruutapoja ja menetelmiä on kehitetty useaan otteeseen. Keskeisimmistä tiedoista on vertailukelpoinen aikasarja vuodesta 1989 asti.

Alkuun tietosisällöltään melko suppean tutkimuksen tiedot kerättiin postikyselynä. Kuukausitiedustelun tiedonkeruu muutettiin vuonna 1983 postikyselystä puhelinhaastatteluksi, minkä ansiosta vastauskato pieneni noin 30 prosentista 4 prosenttiin.

Suomen liityttyä Euroopan unioniin työvoimatutkimus harmonisoitiin Euroopan unionin yhteiseen työvoimatutkimukseen. Aluksi vuosina 1995–1998 EU-työvoimatutkimuksen tiedot kerättiin erillisenä haastattelututkimuksena keväisin maaliskuu–toukokuussa. Kuukausitutkimus uudistettiin asteittain vastaamaan EU-työvoimatutkimusta. Vuonna 1997 kuukausitutkimuksen sisältö laajentui, tiedonkeruu muuttui tietokoneavusteiseksi puhelinhaastatteluksi (CATI) sekä käsitteet ja määritelmät yhdenmukaistettiin vastaamaan entistä paremmin Euroopan unionin ja YK:n työjärjestön ILO:n ohjeita ja suosituksia. Työttömän määritelmää tarkistettiin vielä toukokuussa 1998 ja julkaistut aikasarjat korjattiin vuodesta 1989 alkaen taannehtivasti uudistettujen määritelmien mukaisiksi.

Huhtikuussa 1999 työvoimatutkimuksen tietosisältö laajeni edelleen, kun kuukausitutkimus ja EU-työvoimatutkimus yhdistyivät yhdeksi jatkuvaksi työvoimatutkimukseksi. Vuoden 2000 alusta siirryttiin jatkuvaan tutkimusviikkoon, kun aiemmin kunkin kuukauden tiedot kerättiin yhdeltä tutkimusviikolta. Jatkuvaan tutkimusviikkoon siirtyminen vaikutti työpäivä- ja työtuntitietoihin, minkä vuoksi ne eivät ole vuodesta 2000 eteenpäin täysin vertailukelpoisia aiempiin tietoihin. Vuodesta 2003 alkaen tutkimuksen tietosisältö laajeni osaotokselta kerättävällä kotitalousosalla. Vuonna 2008 otettiin käyttöön uusi tiedonkeruulomake: tutkimuksen tietosisältö muuttui hieman ja osa tiedoista siirryttiin keräämään osaotokselta, jolta kerättyjä tietoja käytetään vain vuositietoina.

6.2. Työssäkäyntitilasto

Tilastossa käytetyt luokitukset ovat muuttuneet vuosien mittaan. Luokitusmuutokset vaikuttavat aikaisempien vuosien vertailtavuuteen, sillä täydellisiä avaimia ei kaikkien luokitusten välille voi rakentaa.

Vuodesta 2005 työeläkevakuutuksen piiriin kuuluvat 18-68 -vuotiaat, kun aiemmin työeläkevakuuttamisvelvollisuus on alkanut jo 14-vuoden iästä lähtien. Tämä näkyy työssäkäyntitilastossa vuodesta 2005 alkaen nuorten työllisyyden vähenemisenä ja opiskelijoiden määrän kasvuna. Alaikäisten työssäkäyntiä ei pystytä rekisteritietojen perusteella luotettavasti tilastoimaan.

Apurahansaaajat vakuutetaan vuoden 2009 alusta lähtien maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) mukaisen lakisääteisen työeläketurvan piiriin, jolloin nämä määritellään yrittäjiksi.

7. Tietojen yhtenäisyys

Työssäkäyntitilaston ja työvoimatutkimuksen tiedot poikkeavat menetelmistä, määritelmistä, keruutavasta ja työllisten päättelystä johtuen jonkin verran toisistaan.

Lisätietoja

Kaisa Weckström 029 551 2348
Vastaava tilastojohtaja:
Riitta Harala
kulttuuri.tilastokeskus@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi
Lähde: Kulttuuritilasto 2013, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 2341-7315 (pdf)